

avstr. učiteljskih društev. — Pri tej priliki prosi predsedstvo mestnega magistrata pisatelj nenagradenih spisov, da blagovolijo svoj naslov z geslom vred naznaniti mestnemu magistratu ali pa uredništvu tega lista, da se jim povrne rokopisi.

Iz šolske službe. Izprašana učiteljska kandidatinja gđ. Pavla Zavašnikova je pripuščena k šolski praksi na Viču. — Dež. šol. svet je potrdil, da se otvori II. razred ljudske šole društva „Mladika“ v Ljubljani in da se namesti v nji izprašana supletinja Cirila Pleškova. — Za ravnateljico meščanske šole v Radgoni je imenovan K. Freiberger, meščanske šole učitelj v Celju. Na njegovo mesto v Celju pa pride K. Lechner iz Radgone.

Razstava „Otrok“. Priprave za to razstavo „Splošnega slovenskega ženskega društva“ so že v polnem tiru, tako da bo razstava zares lepa in velika. Katalog, ki bo imel tudi več medicinskih, pedagoških in drugih praktičnih člankov ter nekaj črtic iz otroškega življenja, se že tiska. Razstava bo obsegala okoli 35 različnih skupin, ki bodo vse instruktivno in okusno sestavljene. Več slovenskih umetnikov je že poslalo svoje umotvore, tako da bo razstava „Otrok“ hkratu tudi mala umetniška razstava in bo že zaradi tega zanimiva. „Družba sv. Cirila in Metoda“ se udeleži razstave z deli svojih otroških vrtcev ter s slikami svojih šol, I. mestna deška šola in šentjakobska dekliška šola pa s svojimi učili ter z risbami in ročnimi deli učencev. Zavod za slepce iz Zagreba je tudi že poslal učila in dela svoja. Nekateri ljubljanski trgovci bodo začeli že te dni pripravljati v „Narodnem domu“ svoje oddelke. Razstava se otvori dne 8. septembra.

VIII. kongres slovenskih časnikarjev v Ljubljani. Kakor smo obveščeni, so se priglasi, da se udeležijo kongresa v Ljubljani, med drugimi tile odličnjaki iz izvenavstrijskih slovenskih dežel: grof Vladimir Aleksejevič Bobrinski, poslanec v ruski dumi, knez Nikolaj Nikolajevič Lvov, poslanec v ruski dumi, Aleksander Stepanovič Gižickij, poslanec v ruski dumi, Roman Dmovski, predsednik „Poljskega kluba“ v gosudarstveni dumi, dr. Adam Doboszyński soprogo, odvetnik v Krakovu, Ljudevit Straszewicz, urednik „Kurjera Poljskiego“ iz Varšave, Kazimir Puffke, urednik „Dziennika Poznańskiego“ iz Poznania na Pruskem, grof Henrik Potocki, iz Koniecpola na Ruskem, knez Zdzisław Lubomirski iz Varšave, plemič Antonin Zwan s Poljskega, sedaj v Marijinih varih, dr. Fr. Veselovsky soprogo, odvetnik v Trnovi na Ogrskem, grof Ziga Plater iz Bialrezewa na ruskem Poljskem, Milan Harmine soprogo, arhitekt v Budimpešti, in Svetozar Hurban-Vajansky znameniti slovaški pisatelj in časnikar iz Turč. Sv. Martina na Ogrskem. Končno se je našemu odboru prijavil, da se udeležijo kongresa, državni poslanec dr. Nikolaj Hlibovicki v družbi z dvema poslanecema iz gosudarstvene dume. Kot zastopnik „Russkega Slova“ v Moskvi in „Birzevih Vedomosti“ se je priglasi „Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev“ dr. Lev Sokolovski-Karavajev, ki piše, da ima nalogo posvetiti največjo pozornost mestu in njegovi okolici ter o svojih vtiskih poslati listoma obširno poročilo.

Zopet nesreča s puško. S puško so se igrali dekleta, ki so delale pri grofu Barbotu na Dobu. Ena izmed deklet je pri tem pomerila v Tilko Lukek in jo zadela v obraz. Svinčena zrna so šla v glavo in močno ranila dekle. Prepeljali so jo v bolnišnico. Opozarjajte mladino, naj bo previdna!

Grozni starši. V vasi Almacellas na Španskem so orožniki našli v hlevu za kunce pri zakonskih Baji domačo 16letno hčer popolnoma nago in shujšano do kosti. Živinski starši so zaprli hčer v hlev takoj po prvem letu rojstva ter je dobivala s kunci enako hrano. Ko so jo našli, je deklica zbežala po vseh štirih na popolnoma enak način kakor kunce. Starše so zaprli. — Kakšna dežela je Španka, dobro vemo.

Medicinsko-znanstveni kongres v Opatiji. Dne 28., 29. in 30. septembra zboruje v Opatiji četrti mednarodni talasoterapijski kongres (o morskih boleznih), ki mu bodo predsedovali profesorji Ernst v. Leyden in Kirchner iz Berlina, Albert Robin iz Pariza, Sir Weiser iz Londona, dr. Ljudevit Winteritz in dr. Dainer z Dunaja. Prvi tozadevni kongres se je vršil l. 1894. v Boulogne, drugi l. 1895. v Ostende in tretji l. 1903 v Biarritz. Poročevalci bodo imeli razna predavanja o vplivanju morskega podnebja na pljučno tuberkulozo, potem o morskih boleznih. Za kongresa se bodo priredile tri razstave, in sicer ena farmaceutičskih preparatov in medicinskih aparatov, druga starih in novih industrijskih izdelkov Istre in Dalmacije in tretja karakterističnih pokrajin iz teh dveh dežel.

Plavajoč sanatorij. Neka angleška tvrdka gradi zdaj ladjo, ki bo stala več kot dva milijona kron. Na tej ladji bodo napravili sanatorij in ga opremili z vsemi najmodernejšimi pridobitvami teh zavodov, zlasti za živčne bolezni. Imel bo ta sanatorij najrazličnejše vrste zdravilnih kopeli, bolniške sobe, prostore za gimnastične vaje, a tudi koncertno dvorano in gledališče ter velik salon za konverziranje.

Ladja bo mogla sprejeti 200-pasažirjev in bo navadno pred Opatijo, od tam pa pri mirnem vremenu križarila tja do Sredozemskega morja; dva zdravnik bosta neprestano na ladji. Povprečna cena za osebo bo znašala 40 kron na dan.

Previdnost pri uporabi svinčnikov! Pred kratkim je umrl mlad mož, ki si je ranil prst, ko je obrezaval svinčnik. Majhna zarez mu ni bila mar; šele drugi dan je postal pozoren, ko ga je jelo skeleti na prstu. Naslednji dan se je opazilo nevarno vnetje, ki se je razširilo po vsi roki in po levi strani oprsja. Poklicani zdravnik je konstatiral, da se je bolnik zastrupil z grafitovim prahom, ko je končal svinčnik. Bilo je že prepozno. — Na to nevarnost je treba opozoriti zlasti šolske mladež, ki ima tudi to navado, da svinčnik vtika v usta, ko ga rabi pri pisavi. Dognalo se je namreč, da je ta razvada povzročila semintja črevesno vnetje in druge notranje bolezni.

Šolsko zdravstvo.

Med je za otroke, ki naglo rastejo in so zaradi tega blodi in slabotni, jako dobra jed. Taki otroci kažejo poželjenje po sladkih jedeh. To poželjenje nastaja zaradi potrebe prinesiti telesu takih snovi, ki naglo in neposredno prehajajo v kri in tako posredujejo izdatnejšo premeno snovi; zato ne smemo z medom štediti. Posebno dobro je dati otrokom za zajtrk mleka oslajenega z medom, in dobrega domačega kruha. To je najbolj zdrav in najbolj prebavljiv zajtrk, posebno pozimi je taka hrana otrokom prikladna in koristna. Mleko s kruhom daje otrokom dobro hrauo, med jo pa ogreva in krepi dihalo. Mnenje, da je med neprebavljiv, je napačno.

Pustite otroke se igrati na pesku. Nič zato, če si tudi malo pomazejo obleko in če si tuptam eden ali drugi naših malih nasuje malo peska v usta. Skrbeti treba, da je pesek čist, zrak čist in da otroke kdo nadzoruje. Begajo naj pa bosi po pesku, to jim posebno dobro do.

Sredstvo proti raku. Londonski listi poročajo, da se je zdravniku dr. Bellu posrečilo najti zanesljivo sredstvo proti raku. Po doktor Bellovi metodi igrajo glavno vlogo pri zdravljenju raka nekuhana jedila, kakor salata, jajca itd., pred vsem pa mravljinja kislina.

Razgled po šolskem svetu.

— **Stavko čeških šolskih otrok** pripravljajo dunajski Čehi, ako jim na Dunaju ne dajo javnih čeških šol.

— **Hrvaška ljudska šola v Pazinu** je imela pred 18 leti, ko so jo odprli, le 60 učencev in učenk. Danes jih ima že 330. Gotovo je to lep napredek.

— **Nemška šola v Bosni.** V Kreki poleg Dolne Tuzle ima ljudska šola poseben nemški oddelek, ki ga obiskuje — šest otrok tamkajšnjih uradnikov in domačih rudarjev. K stroškom prispeva tudi tuzlska občina.

— **Umrl je sloveči filozof in pedagog profesor Paulsen.**

— **Kitajci v Ameriki.** Kitajska vlada je sklenila, da pošlje vsako leto 109 dijakov študirat v Ameriko.

— **Kmetijski pouk** uvedejo prihodnje leto poizkusno v pruski vojski. Ta pouk je v Italiji že uveden in rodi dobre sadove.

— **Naslednik Wahrunda.** „Tagespost“ je zvedela, da bo za naslednika profesorja Wahrunda imenovan profesorjem cerkvenega prava na inomoškem vseučilišču dr. Valter Hörman pl. Hörbach.

— **Boj hrvaških vseučiliščnikov.** Iz Zagreba javljajo: Osrednji odbor vseučiliške mladine je izdal na kolege oklice, v katerem pravi, da hoče nadaljevati boj in ne prej odjenjati, dokler se ne ugodno zahtevam in ne zadobi vseučiliške zadoščenja. Načina bojevanja ni možno še določiti, za to naj bodo kolegi pripravljeni, da pridejo začetkom oktobra na občini dijaški shod na katerem se določi nadaljna taktika boja.

— **Prestolonaslednik za katoliško vseučilišče.** Prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand je zadnje čase opetovano obiskal Solnograd ter si v spremstvu višjega uradnika deželne vlade ogledoval razne večje hiše po mestu. V začetku se je mislilo, da si išče nadvojvodu primerno hišo za poletno bivanje, kar pa se je takoj poluradno zanimalo. Sedaj je znano, da išče prestolonaslednik primerno hišo, ki jo želi pokloniti klerikalcem za katoliško vseučilišče.

— **Varšavsko vseučilišče se zopet odpre.** Varšavsko vseučilišče je zaradi nemirov in štrajkov zaprto že dve leti. Kakor pišejo ruski listi, se vseučilišče zopet odpre. Dijaki se vpisujejo, vendar ne v tolikem številu, kakor pred dvema letoma. Glavni kontingent bodočih slušateljev bodo tvorili nepoljski elementi. Na ta način nameravajo Poljaki še nadalje bojkotirati varšavsko vseučilišče, ker se na tem predava ruski in ne poljski. Poljski voditelji so sklenili, da se poljski mladeži svetuje, naj ne pohaja varšavskega vseučilišča, marveč naj gre na druga ruska vseučilišča, kjer so bolji profesorji nego v Varšavi. Tam se more poljska mladina bolje naučiti ruskega jezika. Pred

dvema letoma je imelo varšavsko vseučilišče okoli 1500 slušateljev, sedaj jih bo imelo komaj tretjino. „Novoje Vremja“ pravi, da bo brzkone ruska vlada prisiljena zapreti varšavsko vseučilišče, ker se ne izplača trošiti toliko za tako malo število slušateljev. Poljaki zahtevajo, da bodi vseučilišče poljsko. Odtod prihaja bojkot.

— **Koliko šol vzdržuje Budimpešta.** Ogrska prestolnica vzdržuje 16 raznovrstnih šol, med temi 2 veliki realni, 3 višje trgovske šole, 2 višji dekliški šoli in gimnaziji, 1 obrtno risarsko šolo, 11 dekških meščanskih šol, 16 dekliških meščanskih šol, 90 ljudskih šol, 8 sirotišnice in šole društva za reševanje mladine, 66 zavodov za varstvo otrok, 7 trgovskih tečajev za ženske, 4 obrtniške šole, 6 šol za trgovske pomočnike, 44 šol za rokodelske pomočnike in 6 ponavljalnih šol. V vseh teh šolah poučuje 2361 učitelj in učiteljice, ki poučujejo skupno 82.897 učencev in učenk.

— **Kongres romunskih dijakov.** Iz Bukarešte poročajo, da bodo 20. septembra imeli tamkaj romunski dijaki vseh dežel, kjer bivajo Romuni, svoj kongres. Na tem kongresu bodo zlasti razpravljali o romunskih kulturnih stvarih.

— **Klerikalec in profesor Wahrund.** Po svoji brošuri, še bolj pa po gonji klerikalcev proti nji obče znani profesor Wahrund se mudi v kopališču Möders na Tirolskem. Kakor hitro so izvedeli klerikalci za njegovo bivanje, so se priklatili iz bližnje božjepoti Stifl ter priredili Wahrundu mačjo godbo ter mu grozili. Vsa zadeva je naznanjena orožništvu. Gostje v kopališču se čudijo sadovom klerikalnega hujskarenja od strani tirolskih duhovnikov. Klerikalci so pač povsod enaki.

— **Šolske reforme.** Naučno ministrstvo si je stavilo še celo vrsto nalog, ki jih reši prihodnje mesece. Najprej se temeljito revidirajo učni načrti obstoječih gimnazij in realk ter se popolnoma izpremenijo. Istotako se revidirajo učne knjige ter sčasoma nadomestijo z novimi. Nadalje izda ministrstvo nove predpise za izpraševanje učiteljskega. Obenem z gimnazijami in realkami se reformirajo tudi učiteljske. Tudi glede disciplinarnih predpisov se izvrše že prihodnje leto temeljite izpremembe.

Z gospodarskega polja.

— **Obilo želoda** bo letos po Kranjskem. Tudi kostanji so dobro obrodili.

— **6,305.000 ljudi brez dela.** Gospodarska in denarna kriza v Ameriki hudo pritiska na delavstvo. Brez dela je 2,605.000 industrialnih delavcev, 1 milijon navadnih, 1 milijon transportnih in trgovskih, 200.000 rudarjev in pol milijona navadnih delavcev. To je po priliki toliko ubogega ljudstva, kolikor ima prebivalstva Hrvaška, Dalmacija, Bosna in Hercegovina ter Srbija.

— **Zasajanje novih vinogradov na Štajerskem.** Iz deželnih in državnih trtnic na Štajerskem se je oddalo letošnje spomlad okrog 1,788.000 ameriških ključic, 450.000 korenjakov in 720.000 cepilnih trsov. Ker so ameriške ključice letos dobro dozorele, ne bo drugo leto pomanjkanja trsja. Po javnih in zasebnih trtnicah je položenega v zemljo okrog devet milijonov trsja.

— **Letošnja sadna letina** se kaže po dosedanjih poročilih tako: 1. V Nemčiji bodo imeli letos pri vsem sadju srednje dobro letino. 2. V Švici je sneg in mraz dne 23. maja sadno drevje tako poškodoval, da ni upati na noben izvoz. 3. V Ameriki bodo imeli 70 do 80% polne letine, torej dobro letino. 4. V Bosni in Slavoniji bodo imeli navzlec gosencam in odpadcu sadja obilo češpelj. 5. Na Češkem bo mnogo jabolk, malo hrusk, letina češpelj bo srednja. 6. Na Štajerskem bo mnogo jabolk in mnogo češpelj. 7. Na Tirolskem bo mnogo jabolk, malo hrusk in mnogo češpelj. Enako na Sp. Avstrijskem.

— **Centralna posojilnica slovenska v Krškem** je imela dne 25. junija svoj občni zbor. Ravnatelj Ivan Lapajne je v svojem nagovoru med drugim omenjal: Centralna posojilnica v Krškem je krepka podpora „Okrajni posojilnici v Krškem“ in še nekaterim sosednim posojilnicam. Ustanovila se je tem in drugim posojilnicam slovenskim v podporo in to že takrat, ko na Slovenskem še nobene zadrugne zveze ni bilo. Vodili jo pri tem pa niso strankarski politični nameni, kakor marsikatero drugo zadrugno zvezo, ampak čisti narodnogospodarski nagibi, ki jih bo tudi v bodoče imela pred očmi, ko bo priporočala vsem Slovincem narodnogospodarsko in politično slogo. Marsikatera druga zadrugna zveza se pa hoče osobito posredno okrepčati s pospeševanjem našemu narodu škodljivih strankarsko-političnih tendenc, kar sicer nji začasno koristi, a je narodu v trajno pogubo. — Utegne se pa zgoditi, da se že toliko let razcepljeni Slovenci politično zopet zedinijo; takrat ne bodo pospeševali niti zadrugne zveze niti posamezne posojilnice in druge zadrugne več strankarske politike, zaradi katere so bile mnoge od njih ustanovljene. Takrat začne tudi mirno in uspešno delovanje vseh zadrugnih zvez, osobito tistih zadrug in posojilnic, ki se niso nikoli pečale s pospeševanjem take napačne politike. In k zadrugam ne nepristranske, čisto narodne politične barve spada od svoje ustanovitve naša „Centralna posojilnica slovenska“ v Krškem.

Njen nadaljni obstanek je opravičen zaradi tega, ker se je v zadnjem času v bližini Krškega, v savski in krški dolini, na bregovih Save, Krke in Mirne, na Kranjskem in Štajerskem v obsegu krškega in brežiškega okrajnega glavarstva osnovalo vse polno posojilnic in denarnih zavodov ter zadrug, katerih skupno število je že čez 50. Za te posojilnice in druge zadrugne utegne postati naša „Centralna posojilnica“ prejalislej potrebno središče, in sicer na eni strani vir za pokritje njih potreb, na drugi pa zakladnica ter shramba za njih preostanke. — Zadrugni deleži se obrestujejo po 4%.

— **Vladne odredbe za gospodarsko povzdigo Trentina in Primorja.** „Wiener Zeitung“ objavlja program posameznih državnih odredb za gospodarsko povzdigo italijanskega dela Tirolske in Primorja. — V uvodu se navaja, da je vlada odločila, da mora analogno akcijo za gospodarsko povzdigo kakor v Dalmaciji pričeti tudi v teh dveh deželah. Komisija, ki jo je ministrski predsednik imenoval, da izdela program za gospodarsko in kulturno pospeševanje teh dežel, je predložila izgotovljene predloge, ki jih je ministrski svet odobril. Najprej se imajo izvršiti najnujnejša dela. Program obsega načrte, ki so bili že prej določeni. Toliko v Primorju kolikor v italijanskem delu Tirolske se ima izpolniti cestno omrežje, železniški, poštni in brzojavni promet, telefonske in avtomobilne zveze. Istotako se ima v obeh deželah pospeševati poljedelstvo in obrt. Na polju bogočastne uprave se imajo uvesti razne olajšave za občine in obdanece; kar se tiče solstva, se ima zlasti izpolniti poljedelski in ostali pouk, kakor bodo to zahtevale potrebe dežele. Končno se imajo v obeh deželah izvesti važne zdravstvene odredbe. Posebno skrb potrebuje Primorska od strani pomorske uprave z ozirom na nje obmorski položaj. Tu se imajo izpolniti in izboljšati obstoječe paroplovne proge ter dvigniti ribarstvo. Vlada namerava posamezne odredbe, v kolikor dopuščajo to finančna sredstva, izvesti v najkrajšem času. Program naštevata potem posamezna nameravana dela, tako n. pr. se imajo dograditi pristanišča na več krajih v obmorskih mestih, v tržaškem, rovinjskem, puljskem in lošinskem pomorskem okraju, zboljšati obstoječi svetilniki, zgraditi novi, izpolniti zveze med kvarnerskimi otoki, pospeševati ribarstvo itd.

— **Naše ribarstvo.** Pišejo nam: Pogostoma je slišati pritožbe o pokončevanju rib posebnost letos do zadnjega dobrodejnega dežja. Kako bi se dalo temu v okoliščini, pač ni težko vprašanje. Vsaka tatvina ali poškodba, vsako zastrupljenje ali bodenje z orodjem naj bi se eksperimentalno kaznovalo z zaporom in obsodbo na odškodnino — pa bi bilo kmalu bolje. Če pojde tako dalje kakor zadnji čas, bodo naše vode kmalu brez rib. Se nekaj. Deželni zbor kranjski bo naposled vendar prišel do dela. Ali bi se ne dalo kaj izdatnega storiti za ribarstvo. V drugih deželah pospešujejo ribarstvo največje pazljivost. Praga na pr. je za Vltavo kupila lansko leto za 100.000 K ribjega zaroda za oploditev. Kaj pa se stori pri nas? Morda bi vendar kazalo ustanoviti društvo, ki bi moglo ribarstvu kaj koristiti. Nekaj ljudi je vendar, ki se utegnejo stvari posvetiti.

— **Čistite zelje metuljevih jaje!** Na tisoč črno-pikastih metuljev obletata naše zeljnate sadike. Poglejte liste in videli boste kupčke, kakor proso debelih, rumenih jajčec. Iz teh se izležejo čez nekaj dni grde gosence, ki ogledajo zeljnate liste, da kažejo samo gola rebra. Ako hočete poleg svinjskih rebere pozimi prigrizniti okusnega zelja, preiskujte zeljnate liste in zmečkajte jajčeca. Boljše z enim pogledjem 50 jajčec ugonobiti, kakor pa ves dan obirati ostudne gosence.

— **Bob.** Ta hvaležna rastlina, ki jo štejemo med sočivje, pri nas rada uspeva, a premalo jo čislamo. Bob sadimo spomladi s fižolom okrog fižola, krompirja in korenja. Uspeva v vsaki zemlji in je izluščen in zabalen tečna hrana. Olupljen (sirov) in posušen na solne, potem zrezan in pražen kot prava kava, daje dobro slast in je redilen. Marsikje ga velikogojijo in dajejo mleti. Ta moka, pomešana med domačo žitno moko daje slasten tečen kruh. Spoštujte stare domače pridelke! A. S.

— **Jabolčni olupki** so izvrsten dodatek vsakemu čaju. Olupki se na peči ali v peči do trdega posuše in spravijo v papirnati vrečici na suhem kraju, da ne splesnijo. — Kuhani olupki aromatično diše, delajo ves čaj slasten in okusen. Osobito za bolan želodec je to sredstvo prikladno, ker dela slast do jedi in pospešuje prebavlanje. Kdor ne verjame, naj poizkusi. Letos se lahko olupkov nabere na mernike. To je tudi domača ekonomija. A. S.

Raznoterosti.

× **Kongres slepcev.** Pretekli teden je zboroval v Manchesteru kongres slepcev. Udeleženci so bili iz vseh evropskih držav, pa tudi iz Indije, Avstralije, Amerike in Japonske. Predsednik Royle je pozdravil udeležence, ter humoristiško obžaloval, da ne more vseh videti. Potem se je razpravljalo, kako naj vlade posameznih držav skrbijo za slepce. Konstatiralo se je, da živi največ slepcev na Angleškem, kjer so jih našli približno 40.000. Zvečer so priredili slepci koncert s petjem in humorističnimi deklamacijami.